

OPROEP AAN DE INFORMATEUR

Over toegang tot zorg van onverzekerde mensen

10 december 2025

De **ambassadeurs van de Nederlandse Straatdokers Groep (NSG)** hebben de informateur geschreven over de urgente situatie van onverzekerde mensen in Nederland. Onderstaande uitleg geeft de kern daarvan weer en gaat in op aanleiding voor de oproep.

Waarom dit urgent is

Mensen zonder zorgverzekering raken vaak volledig vast in het zorgsysteem. Dat blijft niet beperkt tot een paar uitzonderingen: het gaat inmiddels om tienduizenden mensen die in Nederland wonen, werken of verblijven zonder toegang tot tijdige medische hulp. Denk aan dak- en thuislozen, arbeidsmigranten, mensen zonder verblijfsvergunning en anderen die door omstandigheden buiten het systeem vallen. Dak- en thuisloosheid en onverzekerdeheid zijn problemen die we als samenleving niet zomaar zullen oplossen. Deze mensen wegdenken of wegwensen lost niets op, ze zijn er, en zullen er altijd zijn. De vraag is dus niet óf we met deze groep te maken krijgen, maar hoe we met hen omgaan. Als zij geen toegang krijgen tot tijdige en noodzakelijke zorg, worden problemen groter, duurder en zichtbaarder: ziekten verergeren, mensen komen in crisis terecht, opvang en spoedzorg raken overbelast en situaties kunnen escaleren tot problemen voor veiligheid en openbare orde. Uiteindelijk betaalt de samenleving een veel hogere prijs, financieel, sociaal én menselijk.

Volgens de **Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ)** krijgen zij vaak geen of te late medische zorg, zelfs wanneer die dringend nodig is. Zorgverleners zien soms af van behandeling omdat regels hen onduidelijk zijn, omdat ze niet weten dat er vergoedingsregelingen bestaan, of omdat ze opzien tegen de administratie. Het resultaat: mensen die ziek zijn, komen pas in beeld als de situatie al is geëscaleerd. *Bron: IGJ-rapportage van 1 december 'Stel zorgverleners in staat om medisch noodzakelijke zorg aan onverzekerden te bieden'.*

Een nieuw onderzoek van **Erasmus MC**, uitgevoerd in samenwerking met de Ombudsman Rotterdam-Rijnmond, laat bovendien zien dat het aantal onverzekerde mensen de afgelopen jaren fors is toegenomen. Dakloosheid, krapte op de woningmarkt, verlies van verblijfspapieren, arbeidsmigratie en wetswijzigingen spelen daarbij een grote rol. Door deze opeenstapeling van problemen raakt een groeiende groep mensen uit zicht en uit zorg. *Bron: Erasmus MC rapportage van 2 december 'Onverzekerd en ziek in Nederland'*

De gevolgen zijn groot en zichtbaar in de samenleving:

- mensen lopen onnodige gezondheidsschade op omdat hulp te laat komt;
- de ongelijkheid in gezondheid neemt toe;
- opvanglocaties, spoeddiensten en gemeenten raken overbelast;
- problemen escaleren tot situaties die ook veiligheid en openbare orde raken;
- en uiteindelijk worden de maatschappelijke kosten hoger dan nodig.

Kortom: dit gaat niet alleen over individuele tragiek, maar over een maatschappelijk falen waarvan de gevolgen iedereen raken en vooral de mensen die al het minst kunnen verdragen dat het misgaat.

Dringende aanbevelingen

Concreet vragen wij:

1. **Zie onverzekerde als een alarmsignaal van kwetsbaarheid.**

Onverzekerde zijn moet niet worden gezien als een administratief probleem, maar juist als een teken dat iemand extra hulp en zorg nodig heeft, snel en onvoorwaardelijk.

2. **Zorg dat noodzakelijke zorg nooit geweigerd wordt.**

Onverzekerden moeten dezelfde basiszorg kunnen krijgen als iedereen. Administratie, onduidelijke regels of kosten mogen nooit reden zijn om mensen in de kou te laten staan. Zorginstellingen en medewerkers moeten weten dat er vergoedingsregelingen bestaan, en ze duidelijk toepassen.

3. **Zorg dat niemand ziek 'naar de straat' wordt teruggestuurd.**

Na een ziekenhuisopname of andere zorgverlening mag een persoon pas worden ontslagen als er een passende vervolgplek is en de overdracht goed geregeld is. Zo voorkomen we terugval, onveiligheid en onnodige heropnames.

4. **Voorkom onverzekerde.**

Zorg dat niemand onverzekerde raakt doordat hij of zij een adres of werk verliest, zoals nu vaak gebeurt bij EU-arbeidsmigranten, mensen die dakloos worden of ex-gedetineerden die hun verzekering na vrijlating niet opnieuw activeren. Maak het weer mogelijk om verzekerd te zijn zonder vast woonadres, zodat BRP-registratie geen drempel vormt voor zorg. Werk samen met gemeenten en zorgverzekeraars aan toegankelijke manieren om een verzekering af te sluiten en om te gaan met het eigen risico, zodat mensen niet buiten de zorg komen te staan.

Wat kan en wat is nodig

Er is al een wettelijk kader om onverzekerden toegang tot medische zorg te geven, bijvoorbeeld via de subsidieregeling voor medisch noodzakelijke zorg. Het grote probleem is vaak dat deze regelgeving in de praktijk niet goed bekend is of onvoldoende wordt benut.

Met relatief eenvoudige maatregelen, goede informatie voor zorgverleners, samenwerking tussen zorg, gemeenten en maatschappelijke organisaties, en duidelijke regionale afspraken kunnen we zorgen dat ook onverzekerden passende zorg krijgen. Daarmee voorkomen we onnodig menselijk leed, vergroten we maatschappelijke veiligheid en besparen we op langere termijn kosten.

Onze oproep

Wij roepen de nieuwe regering op om deze drie aanbevelingen op te nemen in het regeer- en zorgbeleid. Straatzorgverleners en de Stichting Nederlandse Straatdokersgroep staan klaar om hun praktijkervaring te delen en mee te denken over uitvoerbare oplossingen. Er zijn tal van voorbeelden van lokale samenwerking en het gebruikmaken van bestaande financiële regelingen voor onverzekerden die laten zien wat er wel kan. Het kan echt.

Het eerdere Plan van Maatschappelijke Opvang (2005–2010) liet zien dat **samenhangend beleid** grote resultaten kan opleveren. Zo kregen 13.000 mensen weer een eigen plek om te wonen, een stabiel inkomen, dagbesteding en passende begeleiding. Dat zorgde voor minder criminaliteit, meer veiligheid, minder druk op detentie en zelfs een halvering van het aantal niet-natuurlijke sterfgevallen en suïcides. Deze resultaten laten zien dat een brede, gezamenlijke aanpak werkt. Het is waardevol om zo'n plan opnieuw te overwegen en daarbij de effecten voor verschillende ministeries samen te wegen.

De ambassadeurs van de Nederlandse Straatdokers Groep zijn:

Georgette Fijneman, Directievoorzitter Zilveren Kuis

Peter Heijkoop, Burgemeester Leiden

Maarten van Ooijen, Programmadirecteur Leger des Heils, voormalig Staatssecretaris VWS

Contact en informatie

Stichting Nederlandse Straatdokers Groep
Tel. 085 203 18 64
info@straatdokter.nl